

УДК 336.648

Пономаренко І.В.
*кандидат економічних наук, доцент,
старший науковий співробітник
Академії фінансового управління*

ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ РИНКУ БІНАРНИХ ОПЦІОНІВ

FEATURES OF BINARY OPTIONS MARKET FUNCTIONING

АНОТАЦІЯ

У статті розглядаються питання, пов'язані з особливостями дослідження бінарних опціонів у світі. Проаналізовано причини активного розповсюдження похідних фінансових інструментів у системі інтернет-трейдингу. Розглянуто основні біржові структури, які почали впроваджувати інноваційні похідні фінансові інструменти в глобальному економічному середовищі. Досліджено відмінності між класичними деривативами та бінарними опціонами. Проаналізовано особливості нормативно-правового регулювання діяльності трейдерів бінарними опціонами в міжнародній економічній системі.

Ключові слова: бінарні опціони, міжнародна фінансова система, похідні фінансові інструменти, інтернет-трейдинг, ризики.

АНОТАЦИЯ

В статье рассматриваются вопросы, связанные с особенностями исследования бинарных опционов в мире. Проанализированы причины активного распространения производных финансовых инструментов в системе интернет-трейдинга. Рассмотрены основные биржевые структуры, которые начали внедрять инновационные производные финансовые инструменты в глобальной экономической среде. Исследованы различия между классическими деривативами и бинарными опционами. Проанализированы особенности нормативно-правового регулирования деятельности трейдеров бинарными опционами в международной экономической системе.

Ключевые слова: бинарные опционы, международная финансовая система, производные финансовые инструменты, интернет-трейдинг, риски.

ANNOTATION

The article deals with issues related to research features binary options in the world. Reasons active derivative financial instruments in the system of Internet trading. Considers the main stock structures, which began to introduce innovation derivatives in the global economic environment. Investigated the differences between classical derivatives and binary options. Reasons main features of legal regulation of binary options traders in the international economic system.

Keywords: binary options, international financial system, financial derivatives, internet trading, risks.

Постановка проблеми. У сучасних умовах активно розвивається ринок похідних фінансових інструментів, за допомогою яких здійснюється хеджування цінних та валютних ризиків у часі або отримання спекулятивного прибутку при зміні базового активу. Розповсюдженість деривативів у світі пояснюється їх випуском під значну кількість різноманітних активів, у тому числі валюту та цінні папери. Поряд з класичними видами деривативів (опціонами, фьючерсами, форвардами, свопами та ін.) запроваджуються новітні інструменти, одним з яких є бінарний опціон. Системи інтернет-трейдингу та агресивна рекламна політика в Інтернеті

сприяли зростанню популярності зазначеного виду опціонів серед професійних і непрофесійних учасників фінансового ринку.

У наукових колах значна увага приділяється дослідженню питань, що пов'язані з проблемами та перспективами використання похідних фінансових інструментів, у тому числі й опціонів. Проте дослідженню безпосередньо бінарних опціонів у сучасних умовах не приділяється належна увага.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблемами бінарних опціонів за кордоном займаються С. Вайн, Г. Гастінеу, П. Занг, Х. Корб, А. Коуллінг, Л. Макміллан, М. Томсетт та ін. В Україні дослідженню окремих питань нових видів похідних фінансових інструментів приділено увагу в наукових працях Н.Л. Іващук, О.О. Солодкої та ін. Проте існує потреба у подальшому дослідженні функціонування ринку бінарних опціонів на рівні міжнародної економічної системи та окремих країн світу.

Постановка завдання. Метою даної статті є дослідження сутності бінарних опціонів та особливостей їх нормативно-правового регулювання в глобальному економічному середовищі.

Виклад основного матеріалу дослідження. Універсальність застосування похідних фінансових інструментів стала істотним фактором зростання їх популярності наприкінці ХХ століття. Модернізація структури міжнародної фінансової системи призвела до появи деривативів з новими, більш складними функціями виплат. Так, загальна низька волатильність у 1996 р. стала важливим індикатором поступового зростання серед інвесторів нового покоління опціонів, які називали рендж або бінарними. У цей період на світових фінансових ринках, які характеризувались високою ліквідністю та загальною гонитвою за більш високою прибутковістю, зазначені фінансові інструменти запропонували ще один спосіб підвищення прибутків. Важливим фактором залучення на валютні ринки нових груп інвесторів стали фіксовані платежі [1].

Посилення глобалізаційних процесів та запровадження інноваційних технологій на початку ХХІ століття активізували впровадження нових видів похідних фінансових інструментів. У 2007 р. Опціонна Клірингова Корпорація запропонувала змінити правила, що дозволило б торгівлю бінарними опціонами на основних

ринках. Головною метою компанії була підготовка для лістингу нових продуктів у майбутньому [2].

Початкова обмеженість попиту на зазначені фінансові інструменти пояснювалась їх екзотичністю, що призвело до незначних розмірів вторинного ринку та відсутності можливостей перепродажу їх третім особам. Тому в 2008 р. Комісія з цінних паперів і бірж занесла бінарні опціони до переліку цінних паперів як живі контракти, якими можна торгувати, зробивши їх законними для ринків США.

У травні 2008 р. Американська фондова біржа (AMEX) взяла на себе ініціативу, запустивши Європейську систему «все або нічого» бінарних опціонів, ставши першою біржею з публічної пропозиції бінарних опціонних контрактів. Найбільша в Америці опціонна біржа Чиказька біржа опціонів (CBOE) у червні 2008 р. випустила регульовані бінарні опціони. Запровадження нею бінарних опціонних контрактів на SPX і VIX відкрило широкий діапазон стратегій для інвесторів на просторі біржової торгівлі. Випуск представлених похідних фінансових інструментів пояснюється тим, що в усьому світі котируються різні опціони на фондові індекси або індексні опціони. Так, у США до найбільш популярних відносяться контракти на індекс S&P 500 (SPX). Він котирується на Чиказькій опціонній біржі не дивлячись на те, що контракт на індекс S&P 500 (SPX) є європейським. VIX дуже схожий на індекс Dow Jones або S&P 500, але на відміну від останніх, підраховується на основі цін на опціони на SPX [3].

У січні 2013 р. першим ліцензованим брокером бінарних опціонів стала компанія Banc De Binary, яка отримала дозвіл на здійснення діяльності від Управління з фінансового регулювання Великобританії. Слід зауважити, що голова комерційної організації Орен Лоран, до її заснування був одним з фундаторів компанії SpotOption, яка надає брокерам програмне забезпечення у формі платформ для торгівлі бінарними опціонами.

У серпні 2013 р. у зв'язку з обвинуваченнями Комісії з ф'ючерсної біржової торгівлі та Комісії з цінних паперів і бірж у скоєнні декількох злочинів компанії було заборонено залучати клієнтів у США. Проте в сучасних умовах Banc De Binary продовжує функціонувати, а її послугами користуються понад 250 тис. власників рахунків у більш ніж 80 країнах світу [4; 5].

Методичні підходи щодо дослідження особливостей функціонування інноваційного виду опціонів передбачають визначення його понятійного апарату. Бінарний опціон (цифровий опціон, опціону «все або нічого», опціон з фіксованим прибутком) – це похідний фінансовий інструмент, який залежно від виконання зазначеної умови щодо зростання чи зменшення вартості базового активу у встановлений момент часу приносить заздалегідь визначений розмір прибутку або збитку. У випадку, коли

кінцева ціна на актив дорівнює початковій, переважно більшістю контрактів передбачено повернення інвестору лише вкладених в операцію коштів. На рисунку 1 представлено основні варіанти прогнозування руху ціни базового активу: «In the money» – прогноз справдився; «At the money» – ціна активу впродовж торгів залишилась незмінною; «Out of the money» – прогноз не справдився.

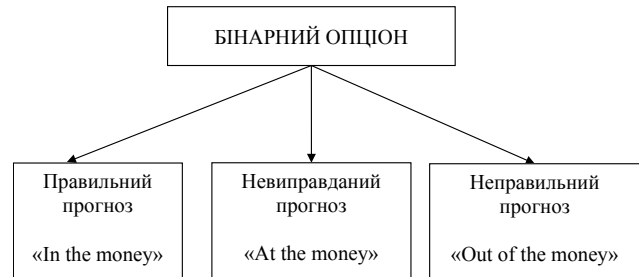

Рис. 1. Варіанти справдження прогнозів по бінарних опціонах

Джерело: розроблено автором на основі [6, с. 93]

У наукових колах існує два основні підходи щодо визначення сутності бінарних опціонів:

1. У відповідності з першим підходом, бінарні опціони представляють собою повноцінні фінансові інструменти, які дозволяють заробляти шляхом інвестування грошових коштів у різноманітні підвиди цифрових опціонів, використовуючи офіційну інформацію про динаміку їх вартості.

2. Згідно з точкою зору інших, бінарні опціони розглядаються як фінансовий беттінг, тобто парі відносно подальшої зміни курсу певного інструменту (фондового індексу, курсу валюти, відсоткової ставки та ін.). Наприклад, Саймон Вайн стверджує, що зазначені фінансові інструменти нагадують рулетку, оскільки працюють за принципом «вгадав/не вгадав». Науковець зазначив, що в багатьох видів бінарних опціонів немає звичних для нас цін виконання та номіналів, але є бар'єри, які визначають розміри виплат [7, с. 214].

У Великій Британії фінансовий беттінг дуже популярний, а отримані доходи не обкладаються податками, оскільки розглядаються як гра на гроші, а не як підприємницька діяльність. У той же час, у США представлені азартні ігри заборонені. Зазначені причини призвели до поширення бінарних опціонів, які почали використовуватись трейдерами як легальний інструмент розповсюдження опціонів «все або нічого» у системі інтернет-трейдингу. Цифрові опціони мають характеристики звичайних та дотичних похідних фінансових інструментів: номінал, ціну використання та розмір виплат. У таблиці 1 представлено основні відмінності між класичними та бінарними опціонами.

Сьогодні торгівля інноваційними фінансовими інструментами здійснюється в спрощеній версії на позабіржовому ринку за контрактами бінарних опціонів з минулого, які були продані емітентом покупцю і переважно вбудовані в

більш складні опціонні контракти. Торгівельні операції з даним видом деривативів здійснюються на спеціалізованих сайтах, які пропонують торгові онлайн-платформи. Сучасне програмне забезпечення дає можливість інвесторам цілодобово продавати представлені похідні фінансові інструменти з наперед визначеним прибутком або збитком на найбільших світових біржах.

На кінець 2014 р. до 10 найпопулярніших компаній з торгівлі цифровими опціонами відносились: Boss Capital, Banc De Binary, 24Option, MagnumOptions, RedwoodOptions, TradeRush, Grand Option, OpTECK, TopOption, AnyOption та CherryTrade [9].

Згідно з класифікацією бінарних опціонів у системі інтернет-трейдингу виділяють:

I. Класичний бінарний опціон, який розділяється на два підвиди:

1. Call-опціон (Колл опціон) трейдер використовує у випадку, коли прогнозує зростання ціни на обраний актив у момент виконання порівняно з його базовою вартістю.

2. Put-опціон (Пут опціон) застосовується трейдером, якщо передбачається зниження вартості активу упродовж періоду торгів.

II. Опціон «Конструктор» дозволяє інвестору задати співвідношення доходності та ризику самостійно. У більшості випадків угоди за цим деривативом тривають від 30 хвилин до 5 годин.

III. Опціон «One touch» («Один дотик») передбачає прогнозування трейдером одноразового досягнення вартістю опціону певного цінового рівня впродовж встановленого періоду часу та дає змогу здійснювати операції в будь-який час. Представлений бінарний опціон вважається високоприбутковим, оскільки при інвестуванні невеликої суми дозволяє за короткий період часу отримати значний прибуток, який, у деяких випадках, складає від 300% до 600% вкладених коштів.

IV. Опціон Range (Опціон розкиду) дає можливість трейдеру встановлювати прогнозний діапазон ціни, у межах якого повинна знаходитись вартість активу до закінчення операції.

V. Кореляційний бінарний опціон є одним з різновидів бінарних опціонів, але в його основу покладено не один, а два активи. Представлений дериватив є більш еластичним, ніж звичайний цифровий опціон, а тому має більший потенціал щодо можливостей його практичного використання.

Основними причинами зростання обсягів торгівлі бінарними опціонами в системі інтернет-трейдингу є:

1. Керований ризик – трейдер до укладання угоди знає розмір виграшу та програшу по будь-якому опціону. У випадку програшу фіксоване повернення становить до 25% вкладених коштів.

2. Доступність – трейдери купують контракт, а не сам актив, що дозволяє отримувати дохід від прогнозованого руху ціни більшої кількості інвесторів. Оскільки ставки починаються від 1 грошової одиниці, то торгувати бінарними опціонами також мають можливість непрофесійні гравці, які на великих біржах не змогли б подолати бар'єр високих цін.

3. Прибутковість – цей показник для бінарних опціонів може бути значно більшим порівняно з рівнем прибутку при безпосередній покупці активів, оскільки доходність пов'язана зі зміною прямої руху їх вартості і не залежить від кінцевої цінової різниці. У більшості випадків у системі інтернет-трейдингу інвестору гарантується прибутковість на рівні 60-85% від вкладених коштів.

4. Простота – оскільки розмір виплат по бінарних опціонах залежить в основному від прямої зміни вартості активів, а зв'язок з ціною різницею менш істотний, то для отримання прибутку не обов'язково використовувати детальну інформацію про об'єкт торгівлі. Зазначена причина робить торгівлю цифровими опціонами доступною для менш досвідчених трейдерів.

Регулювання діяльності брокерів бінарних опціонів почалось лише в травні 2013 р. Комісією Кіпру з цінних паперів і бірж (CySEC), яка є незалежним громадським наглядовим органом та відповідає за контроль ринку інвестицій-

Таблиця 1

Порівняльний аналіз традиційних та бінарних опціонів

Ознаки	Традиційний опціон	Бінарний опціон
Термін дії	Середньостроковий період (від 1 до 3 місяців)	Нетривалий період часу (від 1 хв. до 1 місяця)
Прибуток і збиток	Залежать від ціни базового активу	Фіксована сума
Ризик	Можливість реалізації опціону впродовж дії контракту	Істотний ризик у зв'язку з неможливістю продати бінарний опціон у більшості випадків
Прогнозування ціни	Прогнозується точне значення ціни на конкретний момент часу	Прогнозується напрям зміни ціни
Можливість використати опціон до завершення угоди	Існує	У більшості випадків відсутня
Виконання опціону	Власник має право на фізичне постачання базового активу	Власник не має права на фізичне постачання базового активу
Гарантії	Гарантії виконання зобов'язань бере на себе біржа або клірингова палата	Гарантії виконання зобов'язань виконуються лише у випадках, коли інвестор скористався послугами ліцензованої біржі

Джерело: розширено на основі [8, с. 134]

них послуг і операцій з обігу цінних паперів. З 9 жовтня 2014 р. CySEC діє у відповідності з адаптованою директивою Євросоюзу «Про ринки фінансових інструментів» (MiFID 2) [10]. Значений нормативно-правовий акт передбачає регулювання діяльності брокера бінарних опціонів шляхом стандартизації всіх торгових процесів і процедур взаєморозрахунків відповідно до вимог регулятора.

Подальше зростання ринку похідних фінансових інструментів у системі Інтернет-трейдингу призвело до того, що 18 червня 2013 р. Бюро з питань фінансових послуг Мальти (MFSA) також почало регулювання ринку бінарних опціонів у рамках MiFID.

У США діяльність частини торгівельних платформ регулюється Комісією з ф'ючерсної біржової торгівлі та Комісією з цінних паперів і бірж. Проте значна кількість бірж цифрових похідних фінансових інструментів, які функціонують у мережі Інтернет, не зареєстровані офіційно та не відповідають нормам американського законодавства [5].

У сучасних умовах сфери впливу між регуляторами деривативів розподілені за територіальним принципом, а також за економічними зонами розташування. На національному рівні нормування діяльності бірж бінарних опціонів здійснюється в більшості країн світу: в Канаді – Організація регулювання інвестиційної індустрії Канади (IIROC), Сінгапурі – Державне кредитне управління Сінгапуру (MAS), Швеції – Державне агентство з фінансового нагляду (FI), Японії – Агентство фінансових послуг (FSA) та ін. Для отримання від регуляторів ліцензій на здійснення операцій з представленим видом похідних фінансових інструментів компаніям необхідно відповідати наступним вимогам:

- 1) забезпечення юридичного та економічного захисту трейдерів і суспільства;
- 2) проведення політики захисту репутації країни перед інвесторами;
- 3) сприяння вільній конкуренції на ринку бінарних опціонів.

Не зважаючи на зусилля регуляторів, значна кількість бінарних опціонів у світі продовжує реалізовуватись через торгівельні платформи в Інтернеті, які не мають ліцензій та не дотримуються норм міжнародного законодавства.

Висновки. Проведене дослідження дозволило оцінити перспективність запроваджен-

ня такого похідного фінансового інструменту як бінарні опціони. Подальша еволюція зазначеного виду деривативів у системі інтернет-трейдингу викликана поступовою трансформацією глобального фінансового ринку. У майбутньому значний попит на бінарні опціони та вдосконалення програмного забезпечення призведуть до появи нових видів цифрових похідних фінансових інструментів, що вимагатиме вдосконалення методології їх дослідження та розробки нових нормативно-правових актів.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Exchange rates and capital flows in industrial countries [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bis.org/publ/ar67b05.pdf>.
2. Офіційний сайт Опціонної Клірингової Корпорації [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.optionsclearing.com/webapps/infomemos?query=binary&submit-search.x=17&submit-search.y=10ю>
3. Офіційний сайт Чиказької біржі опціонів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.cboe.com/products/>.
4. Офіційний сайт Комісії з ф'ючерсної біржової торгівлі США [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.cftc.gov/ucm/groups/public/@lrenforcementactions/documents/legalpleading/enfbancocomplaint060513.pdf>.
5. Офіційний сайт Комісії з цінних паперів і бірж [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.sec.gov/News/PressRelease/Detail/PressRelease/1365171575220#.VMpH7SypJmQ>.
6. Івашук Н.Л. Деякі різновиди бінарних та кореляційних опціонів / Н.Л. Івашук // Вісник Національного університету «Львівська політехніка» «Логістика». – 2008. – № 623. – С. 91-100.
7. Вайн С. Опционы. Полный курс для профессионалов / С. Вайн. – М.: Альпина Паблишер, 2003. – 416 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://t-traders.com/knowledge/books/4380-saymon-vayn-opciony-polnyy-kurs-dlya-professionalov.html>.
8. Солодка О.О. Бінарні опціони в системі інтернет-трейдингу / О.О. Солодка // Наукові праці НДФІ, 2014. – № 3(68). – С. 130-137.
9. Top 10 Binary Options Brokers – December 2014 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.binarries.com/lp/broker-comparison-eas/?edgetrackerid=10049932224936&gclid=CJTm5Oz2r8MCFcSWtAod2y4ARg>.
10. Офіційний сайт Комісією Кіпру з цінних паперів і бірж [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.cysec.gov.cy/cysec_en.aspx.